

Danica OzvaldičGREGA KALIŠNIK,
BESEDILO IN FOTOGRAFIJA

Zdi se, da v življenju ves čas nihate med številkami in črkami. Kako je s pomenom števil, težko rečem, recimo, da imajo vrednostni pomen, črke pa sestavljajo besede ...

Zelo zanimiv uvod, verjetno s tem nakazujete, da sem po izobrazbi ekonomistka. Ampak pred tem sem bila pol leta v Ljubljani na slavistiki, to je bila moja ljubezen, vendar nisem bila dovolj vztrajna. Imela sem domotožje, na sveže sem bila zaljubljena tu v Mariboru, pa še zbolela sem, kar je bil izgovor, da lahko zapustim Ljubljano in se vrnem domov.

Torej ni bila le ljubezen kot bolezen, ampak tudi neljubezenska bolezen?

Vse skupaj. Takrat je bila v Mariboru visoka ekonomska šola na dobrem glasu. Brata sta mi svetovala ta študij, dobila sem štipendijo za smer bančništvo. Po prvi stopnji sem šla že delat, potem sem naredila drugo stopnjo in še magisterij ob delu. Na ekonomiji sem bila vztrajna, pridna, nikakor ni šlo za talent, za številke. S pridnostjo sem dosegla to, kar so morda nekateri mimogrede.

Kaj pa črke in besede?

Pisala sem pa vedno, objavljala sem v fakultetnem *Krpanovem listu*, na ekonomijadi sem imela kulturni program, ni šlo za afiniteto, vedno sem nekaj počela glede pisanja. Nekaj časa sem bila zaposlena v konfekcijski tovarni PIK, velika podjetja so imela interna glasila in tam sem bila vedno zelo aktivna. Že v gimnaziji sem prejela nagrade, mislim, da je 51 let, odkar sem bila nagrajena na prvem srečanju pesnikov in pisateljev v Gradišču, zdaj je to Sveta Trojica, imela sem tudi intervju v *Anteni*. Nikoli pa nisem razmišljala, da bi karkoli izdala ali objavljala. Nekoč sem dala pesmi v branje uveljavljenemu pesniku, pa je rekel: Ah, to ni nič. Takrat sem se odločila, da jih nikomur več ne pokažem.

Ampak tega se niste držali.

Pred slabim desetletjem sta me prijateljici nagovarjali, naj vendar izdam pesniško zbirko. Računala sem na samozaložbo in se pri Mladinski knjigi pozanimala le o distribuciji, ampak se je zgodilo. Leta 2018 so mi izdali zbirko *Pesmi je ime svetloba*.

LETA 2000 NI NA TO, DA SE TI NA SPLETU LAHKO ZGODI KAJ SLABEGA, NIHČE NITI POMISLIL.

Mreža spletnih manipulatorjev, ki je mlade fante spodbujala k umoru in samomoru, je bila še kako resnična, pravi Danica Ozvaldič.

Brez obraza je kriminalka in hkrati tragična družinska zgodba.

Najprej ste torej pisali poezijo. Kaj pa proza?

Za svoj prvi roman *Krojenje tišine*, izšel je leta 2022, sem imela že precej materiala. Govori o času, v katerem je živel moj oče, a ne gre za biografijo ali kroniko, ampak roman. Oče Franc se je rodil v Slovenskih Goricah, živel delno v Mariboru, v Avstriji, šolal se je v Münchnu, na daljavo je med drugo svetovno vojno delal izpit za mojstra v Berlinu ... Zanimiva zgodba.

Vsa ta leta ste bili tudi bančnica na visokih položajih.

Tako je, večinoma sem delala v upravah bank, v Krekovi, Raiffeisen, Poštni, Kreditni banki ... Bila sem tudi predsednica odbora za prebivalstvo pri združenju bank, do nedavnega sem tam imela

Kot bi z romanom s sebe sprala krivdo

Ob prelomu tisočletja smo o spletu vedeli malo, o morebitnih nevarnostih pa skoraj nič. Mariborčanka Danica Ozvaldič, upokojena bančnica, ki vse življenje piše prozo in poezijo, je po četrto stoletja spisala roman o fantu, ki ji je bil izredno blizu, pri sedemnajstih pa bil umorjen kot žrtev spletnih manipulatorjev.

predavanja na temo vodenje z vrednotami. Usposobila sem se tudi za mediatorico, predvsem družinsko, kar mi je zelo blizu.

Kaj pomeni ta funkcija?

Ne gre za sodniško, ampak transformacijsko mediacijo, za spremembo odnosa s pogovorom, kadar se, denimo, sestre ne moreta zmeniti o dediščini ali zakona zaradi nesporazumov, preden gredo na sodišče. Kot bančnica sem večinoma delala v Mariboru, veliko pa sem bila tudi na Dunaju, tako da to mesto odlično poznam.

Zdaj pa k srčiki. Lani ste pri založbi Pivec izdali svoj drugi roman *Brez obraza*. Kako daleč sega realna zgodba, na kateri temelji pisanje? V leto 2000.

Vsebina se vas intimno močno dotika, kdaj ste se odločili, da jo literarizirate?

Zgodba je začela nastajati pred petimi, šestimi leti, po fragmentih. Roman sem gradila na podlagi pripovedovanja tistih, ki so bili najbolj prizadeti, sama nisem brskala po policijskih zapisnikih. Sem si pa že pred četrto stoletja, ko se je zadeva zgodila, zapisala kakšno misel, tudi citat, ki jih imam zelo rada.

Po eni strani gre za kriminalko, žanrsko delo, po drugi za družinsko zgodbo, predvsem pa je pripoved o nevarnostih spletnih skupin, ki ranljive tarče lahko pripravijo do samomora, umora. Središčna zgodba je umor 17-letnika, ki je padel v usodno spletno družino. Kako blizu vam je bil ta fant?

Zelo blizu sva si bila, razlog za pisanje romana bi lahko bil ravno v tem, da bi s sebe sprala, težko rečem krivdo ... Spomnim se najinega zadnjega srečanja, leta 2000 smo šli skupaj na *Škofjeloški pasijon*. Med druženjem ni bil pretirano zgovoren in ob slovesu sem mu rekla: Saj veš, da te imam rada. Si v redu? In je odgovoril: Mah ...

Vedno ste nosili v sebi občutek, da ga niste razumeli, mu dovolj prisluhnili.

Točno to. In mislila sem, da bo z romanom sledilo nekakšno očiščenje.

Avtobiografski romani so zelo priljubljeni, a zelo težko je pisati o svojih najbližjih. Če si popolnoma odkrit, je lahko hitro kaj narobe.

ZGODBA JE ZAČELA NASTAJATI PRED PETIMI, ŠESTIMI LETI, PO FRAGMENTIH. ROMAN SEM GRADILA NA PODLAGI PRIPOVEDOVANJA TISTIH, KI SO BILI NAJBOLJ PRIZADETI, SAMA NISEM BRSKALA PO POLICIJSKIH ZAPISNIKIH.

Kako ste se o pisanju dogovarjali s fantovimi starši?

Dokumentov, ki so jih imeli o nesrečnem mladeniču, mi niso zmogli dati, bilo je preboleče zanje, ko sem jim poslala prvi osnutek romana, pa sem dobila dovoljenje, da pišem o tem. Seveda je v romanu veliko fantazije, a smrti teh mladih fantov so še kako resnične.

Žrtev umorov in samomorov?

Tako je. Mreža spletnih manipulatorjev, ki je mlade fante spodbujala k umoru in samomoru in tudi k snemanju teh dejanj, je bila še kako resnična. Vse skupaj se je dogajalo v Avstriji, v Salzburgu in na Dunaju.

Nevarnostim spleta še zdaj mor-da ne posvečamo dovolj resne pozornosti, ampak midva govoriva o prдавnem letu 2000.

Tedaj na to, da se ti na spletu lahko zgodi kaj slabega, nihče ni niti pomislil.

V knjigi omenite, pa saj to je jasno, da starši otrokove smrti ne morejo nikdar preboleti.

Seveda. To je velika bolečina, starši razmišljajo, ali so naredili vse potrebno, zakaj niso zaznali otrokovih težav ..., a kot rečeno, splet pred četrto stoletja ... Starši mladeniča so se na neki točki odločili, da se bodo umaknili iz preiskave, in o tem nismo nikdar več govorili.

So knjigo prebrali?

Seveda so jo.

Roman zlahka opredelimo kot kriminalko, kriminalka pa je precej obrtniško pisanje. Kje ste se tega učili?

Tega se nisem nikjer učila, sama tudi ne berem kriminalk, čeprav berem ves čas. Nikoli se mi ne sme zgoditi, da odgovorim nič, ko me kdo vpraša, kaj berem. Kriminalna je sama zgodba, od prvega trenutka smo govorili, pa to je prava kriminalka, to ne more biti res.

Vodja kriminalne združbe v romanu je nemški novinar, imenujete ga Gustav Mahler.

V resnici je bil Avstrijec, zakaj tak psevdonim, ne vem, saj je Mahlerjeva glasba težka. Kriminalisti pa so v romanu povsem izmišljeni.

Gre pri delu *Brez obraza* bolj za nujno po pisanju ali je bil njegov namen tudi opozarjati na spletne nevarnosti?

Absolutno gre za pisanje z namenom, da bi se na spletne zlorabe bistveno več opozarjalo, saj jih je iz dneva v dan več. Največja težava se mi zdi, da tisti, ki je bil prek spleta zlorabljen, tega zaradi sramu ne pove, da mu ne bi očitali naivnosti, neprevidnosti. Treba se je pogovarjati o tem, kako in

s kom tam komuniciramo, za to pa je nujna živa komunikacija, ne spletna. Na srednjih šolah, kjer gostujem, sem kar ponosna, kako pametno o tej problematiki razmišljajo mladi.

Brez zamere, ali ne gledajo debelo, da jim o spletnih črčinah razlaga gospa v zrelih letih?

Vedno jim povem, da o teh zadevah vedo veliko več kot jaz, ne smejo pa biti naivni in misliti, da gre za javen, demokratičen prostor. Za zgodbami o zlorabah stojijo zasebna podjetja, ta pa imajo vedno neki interes, ki je lahko zaslužek, oblikovanje mnenja, lahko celo radikalizacija. Morda se je treba pridružiti težnjam po neprivatiziranem internetu, ki že obstajajo.

Torej vam svarilna moč knjige pomeni več, kot da bi zanjo dobili literarna priznanja?

Seveda. Pravzaprav, ko sem pisala svoj prvi roman, sem si želela, da bi bil bran, uspešen, pri drugem pa o tem sploh nisem razmišljala. Se pa zelo razlikujeta, že žanrsko.

Zdaj ste upokojeni?

Ja, roman *Brez obraza* je izšel lani, ob moji 70-letnici, počnem pa še marsikaj drugega. Pojem v zboru, igram v amaterski gledališki skupini, za katero sem napisala dramo, z možem paziva na vnu-kinjo, imava tri otroke. Ves čas pa po malem pišem, predvsem veliko poezije. Poezija je manj nevarna, v njej se lahko skriješ za metaforiko, pri proznem uknjiževanju idej pa sem vselej zelo previdna. Človeka vedno skrbi, da ne bi koga prizadel.

Če te to ne skrbi, je knjiga lahko boljša, vernejša.

Res je, a če je tako, je dobro, da z ljudmi, ki jih v svojem delu ome-njaš, prej kakšno rečeš.

Bi lahko spisali popolnoma fikcijsko delo, roman?

Lahko bi ga, vendar precej težje, ob tem, da pri doslednejših delih nisem potrebovala nobenega miselnega vzorca. A nikoli, že v gimnaziji, nisem imela nikakršnih težav, ko sem morala pisati kaj fiktivnega. Včasih me prosijo, naj kaj napišem za nekom, ki je odšel. A to lahko storim le, če sem imela s tem človekom osebno izkušnjo.

Nimate težav olepševanjem, češ, o mrtvih samo dobro?

Ravno to se mi zdi, da znam zelo dobro izpeljati. Dvakrat sem imela problem, ko ni bilo mogoče pisati samo lepih stvari, ampak sem one, ki niso bile najprijetnejše, napisala tako, da niso bolele. In naključje ali ne, svojo igro, ki jo uprizarjamo v amaterskem gledališču, sem nasloвила *Nekrolog za Zofko*. Gre seveda za komedijo.